

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 17669/2023
22.11.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Драгане Миросављевић и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници тужиоца „АА“ СР ..., чији је пуномоћник Радоје Стефановић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, чији је законски заступник Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гжрр 68/23 од 15.03.2023. године, у седници одржаној 22.11.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гжрр 68/23 од 15.03.2023. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду Прр1 2/20 од 18.11.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да му на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року исплати износ од 7.225.573,04 евра са законском затезном каматом почев од 31.03.2015. године до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженој на име трошкова парничног поступка исплати износ од 566.010,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гжрр 68/23 од 15.03.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане одлуке у смислу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11...18/20 и 10/23-други закон) Врховни суд је утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоцу је решењем Привредног суда у Београду Р4Ст 679/2019 од 31.05.2019. године, утврђена повреда права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда Ст 58/10. Решењем Трговинског суда у Београду Ст 16/02 од 03.01.2002. године отворен је стечајни поступак над „Београдском банком“ а.д. Београд, а решењем истог суда од 11.07.2007. године тужиоцу је признато потраживање у износу од 12.246.972,15 евра. Утврђено потраживање није исплаћено тужиоцу, јер је стечајни поступак још увек у фази намирења потраживања повериоца трећег исплатног реда Народне банке Србије, док је потраживање тужиоца петог исплатног реда. Према важећим прописима на дан отварања стечајног поступка над „Београдском банком“ а.д. Београд, признато необезбеђено потраживање тужиоца сврстано је у други исплатни ред, док је на основу одредбе члана 33. став 1. Закона о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање који је на снази од 01.04.2015. године, признато необезбеђено потраживање Народне банке Србије пребачено из другог у трећи исплатни ред, а призната необезбеђена потраживања осталих комерцијалних стечајних поверилаца, међу којима је и тужилац, пребачена су из другог у пети исплатни ред. Тужилац је 2008. године делимично умањио потраживање по основу стања средстава на рачуну код „Београдске банке“ агенције у Њујорку, јер је делимично наплатио потраживање по овом основу у стечајном поступку у Њујорку, тако да је његово потраживање износило 786.179,52 USD. Тужиоцу је обрачуната затезна камата закључно са 31.03.2015. године, односно до дана ступања на снагу Закона о стечају и ликвидацији банака и друштва за осигурање, па тужиочево потраживање износи 2.103.009.193,21 РСД. Тужиоцу, стечајном повериоцу није уплаћено наведено потраживање јер је још у фази намирење потраживања повериоца трећег исплатног реда Народне банке Србије. „Београдска банка“ а.д. Београд у стечају је до сада спровела пет делимичних деоба и главну деобу стечајне масе. Према налазу вештака економско-финансијске струке у ситуацији да је стечајни поступак окончан до дана ступања на снагу Закона о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање на дан 01.04.2015. године, тужилац би учествовао са 2,84% у расподели укупно исплаћеног новчаног износа из стечајне масе од 26.855.162.710,66 динара, па би му на име делимичног намирења утврђеног потраживања припао износ од 763.297.616,41 динара односно противвредност износа од 6.349.421,55 евра. Обрачун висине потраживања тужиоца на дан 31.03.2005. године је извршен под претпоставком да су три решења о делимичним деобама и решењу о главној деоби била издата до 01.04.2015. године и да је њиховим издавањем окончан поступак стечаја.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су одбили тужбени захтев применом одредаба члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року, члана 154., 155. и 185. став 1. Закона о облигационим односима, јер тужилац није доказао постојање радњи, нити је указао на радње које би представљале неадекватно поступање суда због којих тужилац трпи штету. Дужина трајања поступка, која је имала за последицу доношење решења којим је утврђена повреда права на суђење у разумном року, не може бити искључиви основ за одговорност тужене, већ је за постојање одговорности тужене било неопходно доказати постојање узрочно-последичне везе између штете за коју тужилац тврди да трпи и неправилног и незаконитог рада органа тужене, коју тужилац применом правила о терету доказивања

није доказао. Измена разврставања потраживања стечајних дужника, па и тужиоца, ступањем на снагу Закона о стечају и ликвидацији банака и друштва осигурања од 01.04.2015. године нису од утицаја на одлуку суда који примењује позитивно законодавство и није овлашћен да се упушта у оцену уставности закона нити других општих правних аката.

По оцени Врховног суда, одлуке нижестепених судова су засноване на правилној примени материјалног права.

Одредбом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник РС“, бр. 40/15), прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, у року од годину дана од када је стекла право на правично задовољење. (став 1). Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна (став 3).

Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року (Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 02.11.2018.године). Наведени правни закључак допуњен је на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 27.09.2019. године, тако да у погледу извршних дужника који не спадају у наведену категорију, већ се ради о физичким лицима или о правним лицима која нису основана на бази друштвеног или државног капитала, свакако је нужно утврђивати узрочно-последичну везу између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, те утврђивати да је управо искључиви разлог немогућности наплате тих потраживања неадекватно поступање суда. Нужно је доказати да је дужник у тренутку покретања стечајног поступка за наплату имао довољно средстава у имовини и да је поштујући редослед исплате могао да се наплати да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате прописане одговарајућим Законом о извршењу. Стога, правило о објективној одговорности Републике Србије, примењено на случај накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року, не значи да је утврђењем повреде тог права тужилац стекао право на накнаду имовинске штете коју је тужена дужна да му надокнади, већ је нужно доказати да је дужник у тренутку покретања стечајног поступка имао довољно новчаних средстава у имовини и да је поштујући редослед наплате могао да се наплати да је суд ефикасније поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате потраживања.

У конкретном случају није остварен услов за одговорност Републике Србије због тога што тужилац своје признато потраживање према стечајном дужнику није намирио јер тужилац није доказао могућност наплате потраживања за период до 01.04.2015. године. Налаз судског вештака економско-финансијске струке у ситуацији да је стечајни поступак окончан до дана ступања на снагу Закона о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање на дан 01.04.2015. године дат је под претпоставком да су решење о делимичним деобама и решење о главној деоби била издата до ступања на снагу наведеног закона, што није случај јер су све делимичне

деобе и главна деоба стечајне масе „Београдске банке“ извршене после 01.04.2015. године.

Насупрот наводима ревизије правилан је став другостепеног суда да измена распореда утврђених потраживања стечајних поверилаца применом Закона о стечају и ликвидацији банака и друштава осигурања („Службени гласник РС“, бр. 14/2015) није од утицаја на одлуку о тужбеном захтеву с обзиром да је применом позитивног законодавства одлучено у овој правној ствари и да суд није овлашћен да се упушта у оцену уставности закона.

Насупрот наводима ревизије, којима се указује на ток поступка и могућност наплате потраживање у стечајном поступку, правилан је став другостепеног суда да тужилац није доказао могућност наплате потраживања за период до 01.04.2015. године када је ступио на снагу Закон о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање, јер је налаз вештака дат под претпоставком да је извршена једна од деоба до ступања на снагу овог закона до које није дошло, а тиме и да је немогућност наплате тужиоцевог потраживања до сада последица радње односно пропуста органа тужене.

На основу члана 414. став 1. Закона о парничном поступку одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Добрила Страјина, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић